

Sander van Gangelen
Kees Sluis

internationale schakelklas

OPVANG EN DOORSTROMING IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Sinds het begin van de jaren zeventig verstrekt het Ministerie van O&W faciliteiten aan scholen voor voortgezet onderwijs, die te maken krijgen met minstens tien zogenaamde 'verse' buitenlanders per jaar. Deze scholen mogen dan een 'internationale schakelklas' inrichten voor die leerlingen, die minder dan twee jaar basisonderwijs in Nederland genomen hebben en niet ouder dan 16 jaar zijn. De ISK, aanvankelijk één- later tweejarig, is bedoeld om de aansluiting van de buitenlandse leerling in het Nederlandse voortgezet onderwijs mogelijk te maken.

Kijken we naar de resultaten, dan mag de ISK in menig opzicht het fiasco van de jaren zeventig genoemd worden. In veel gevallen vond er nauwelijks aansluiting en doorstroming plaats en als die doorstroming al plaatsvond, dan mislukten de leerlingen in het reguliere onderwijs.

Het lijkt erop dat de ISK's na lang zoeken nu een nieuwe weg inslaan. De onderwijsprogramma's worden vernieuwd; de aansluiting op het vervolgonderwijs wordt beter. Welke ervaringen hebben hiertoe geleid; welke kant gaat het op?

Twee redactieleden bezochten twee verschillende ISK's: een in de grote stad, een in de regio (Lelystad). Hieronder treft men de opgedane ervaringen aan.

De ISK verbonden aan de Berlage S.G. te Amsterdam

De ISK-afdeling van deze scholengemeenschap (mavo, havo, vwo) bestaat dit jaar uit tien klassen. Ze is in een apart gebouw gehuisvest. Maarten van der Burg en Els Penseel geven op deze afdeling Nederlands. We spreken met hen over de vormgeving van hun onderwijskundige visie door

middel van een thematisch-cursorische werkwijze.

De opzet van de ISK

De ISK bestaat voornamelijk uit een brugklas van 1 jaar, waarna doorstroming naar een tweede klas in het 'gewone' onderwijs moet volgen. Uit ervaring is gebleken, dat de doorgestroomde leerlingen na één jaar (of minder) ISK-onderwijs grote

problemen ondervinden in de 'gewone' klas. De schakeling binnen de Berlage S.G. wordt fase-gewijs doorgevoerd. In het tweede en derde jaar van de havo en het vwo zitten de buitenlandse leerlingen in aparte klassen bij elkaar: de zogenaamde S(peciale)-klassen. In de mavo blijven de buitenlandse leerlingen tot het eindexamen apart zitten.

Toelaatbaar tot de ISK-afdeling zijn leerlingen die het hele lager onderwijs in eigen land hebben gevolgd of maximaal twee jaar op een Nederlandse lagere school hebben doorgebracht. Daarnaast bestaat er een zekere voorselectie. Daartoe wordt een rekentest (op het niveau van de vijfde/zesde klas lo) afgenomen en een gesprek met de leerling gevoerd voor het Nederlands. Deze voorselectie vindt plaats om te peilen of leerlingen met lagere school in het eigen land een 'Nederlandse brugklas' kunnen volgen.

Binnen de ISK-afdeling onderscheidt men drie niveaus:

- de pre-brugklas, waarvan het doel is: instroming in een Nederlandse brugklas of in een schakelbrugklas. Het betreft hier leerlingen die het brugklasprogramma nog niet aankunnen.

- de brugklas waarvan het doel is instroming in de tweede klas mavo, havo, vwo. De 'zwakke' leerlingen gaan meestal naar de tweede klas Ibo (van een andere school).

- de versnelde brugklas, waarin men de leerlingen door ook het tweede-klasprogramma te behandelen voorbereidt op instroming in de derde klas mavo, havo, vwo.

Deze 'stroming' vindt pas plaats na de herfstvakantie. Daarvóór hebben de leerlingen een zogenaamde observatie-introductie periode.

Het programma in de ISK

De leerlingen van de brugklas krijgen 10 uur Nederlands per week, 5 uur wiskunde, 3 uur Frans, 3 uur Engels, 2 uur biologie, 3 uur aardrijkskunde/geschiedenis, 2 uur tekenen/handvaardigheid en 2 uur gymnastiek. In de pre-brugklas is het aantal uren Nederlands groter, is wiskunde vervangen door rekenen en hebben de leerlingen geen lessen in de moderne vreemde talen. Voor Nederlands is cursorisch vastgelegd wat de eisen zijn voor instroming in de tweede klas mavo, havo, vwo. Toch is dit cursorische gedeelte niet helemaal gelijk aan het reguliere brugklasprogramma. De sectie Nederlands hanteert een zogenaamde minimale eis ten aanzien van tekstuele

vaardigheden en de grammatica. Deze minimale eis heeft te maken met de heel andere manier waarop je deze vaardigheden aan buitenlandse leerlingen kunt aanleren; vrijwel alle methodische vooronderstellingen moet je expliciteren. Daarom gebruiken de leerkrachten ook geen bestaande schoolmethode; ze hebben zelf het cursorische gedeelte — met kennis van de eisen van de vervolgopleiding — vormgegeven.

De leerkrachten van de sectie Nederlands vinden dat voor de buitenlandse leerlingen de nadruk meer moet liggen op de communicatieve en informerende functies van taal. Hier is taal meer het instrument om de kennis van de wereld te vergroten.

Vormgeving aan Nederlands

Die informerende en communicatieve functies van taal komen vooral naar voren in het *thematisch werken*. De sectie is hiermee nog maar een jaar bezig. Thematisch werken biedt veel meer mogelijkheden om met de leerlingen van gedachten te wisselen over de 'nieuwe' wereld, waarin zij terecht gekomen zijn. De thema's zijn ook niet te strikt uitgewerkt, om zoveel mogelijk inbreng van de leerlingen mogelijk te maken. Uit ervaring blijkt dat de inbreng van hen vooral gericht is op wat ze nu beleven.

Bij het thema Nieuws kwam door inbreng van de leerlingen het verschijnsel van rellen en krakers aan de orde. De meeste leerlingen hadden daarover gehoord — sommigen waren erbij geweest; ze hadden daar veel vragen over. Met de leerkracht hebben ze toen lang gesproken over 'onze' normen omtrent Wonen en de Openbare orde. Ook bleken er tussen de leerlingen onderling veel verschillende meningen te bestaan.

Om aan te sluiten bij de beleavingswereld heeft de sectie voor thema's gekozen als: Werk, School, Macht, Familie-relaties, Vrienden en Ontspanning. Deze laatste thema's bieden de mogelijkheid om ook sociaal-emotionele zaken aan de orde te stellen: hun 'puber'-zijn, de beperkte bewegingsvrijheid, het culturele isolement en hun wisselende toekomstperspectief (teruggaan of blijven, met wie trouw ik?).

Het thematisch werken biedt tevens de gelegenheid om de leerlingen te wennen aan de *vrije werkvormen*. Deze worden ook in het vervolgonderwijs toegepast en de buitenlandse leerlingen ervaren daar dialogies voeren, een eigen mening formuleren en iets zelf uitzoeken vaak als vreemd

en niet-schools. De ISK-leerkrachten nemen nu wat meer tijd om deze werkvormen uit te leggen en toe te passen.

Rekening houden met hun eigen cultuur

Met thematisch onderwijs creëer je als leerkracht de mogelijkheid om een voortdurende dialoog te voeren met de culturele achtergronden van de leerlingen. In een klas zitten wel tien nationaliteiten bij elkaar. De leerkrachten van de Berlage S.G. leggen daarbij het accent vooral op de huidige situatie van het kind in de samenleving: de woonsituatie, de sociale positie, migrantenproblematiek, invloeden van de Nederlandse media. Het gaat hen niet zozeer om het aanscherpen van de tegenstrijdigheden (door teveel nadruk te leggen op hoe de cultuur in het thuisland vorm heeft), maar om de erkenning en waardering van elkaars waarden en normen. De leerkrachten zijn zich ervan bewust dat zij zelf dragers zijn van de (specifiek) Nederlandse waarden en normen. Zij willen die waarden en normen aan de oppervlakte brengen (omdat ze meestal verborgen zijn).

Doorstroming

Aan het eind van het jaar stellen de leerkrachten een verslag op over wat er gedaan is en in hoeverre de leerling geschikt is voor het vervolgonderwijs.

De meeste kinderen (ca 40 procent) gaan naar de S-klassen van de Berlage. In die klassen is het aantal lessen Nederlands groter en hebben de leerlingen de mogelijkheid om bepaalde vakken al te laten vallen (vervroegde pakketkeuze); 20 procent van de leerlingen blijft langer dan één jaar in de ISK. De overige 40 procent gaat naar een andere vervolgschool, onder meer voor lbo en mbo. Met die scholen zijn geen afspraken gemaakt over een aansluitend programma. Meestal gaat het zo dat de leerlingenbegeleider (docent-mentor) met een groep leerlingen op bezoek gaat bij een lbo-school. Deze leerlingbegeleider blijft – voorzover mogelijk – de leerlingen in de nieuwe situatie volgen.

Met de docenten van de vergelijkbare secties is regelmatig overleg. Dat moet wel – gezien de aparte lokatie van de afdeling – officieel geregeld worden. Niet bij alle secties gaat dat even vlot. Voor Nederlands presenteren de leerkrachten van de ISK via dit overleg regelmatig een paar zaken aan desbetreffende docenten in de mavo-, havo- en vwo-klassen. Een moeilijkheid is natuurlijk

wel dat de leraren daar meestal niet thematisch-cursorisch werken (slechts één docente doet dat). Sommige docenten willen het wel, maar houden sterk rekening met de druk die de bovenbouw op hun programma uitoefent. Daar is men bang, dat het verlaten van de 'bekende' onderwerpen onmiddellijk niveauverlaging met zich meebrengt. De docenten van de ISK-afdeling denken echter dat onderwijs dat zichzelf richt op de beleevingswereld van *alle* leerlingen ('autochs en allochs') zodanig ontworpen kan worden, dat cursorisch aan alle eisen wordt voldaan; zeker wanneer men beseft dat onderwijs ertoe dient individuen op *deze* samenleving voor te bereiden.

Geen ISK meer in de toekomst?

Over een jaar of vijf zullen er minder leerlingen vers, dus onaanspreekbaar, uit het buitenland komen. Maar het aanbod van leerlingen uit andere culturele milieus zal blijven. Niet meer in de ISK maar in het reguliere onderwijs zal er een ander leerplan moeten komen, zowel inhoudelijk als methodisch. Wat betreft de inhoud zullen de culturele en taalverschillen meer aandacht moeten hebben; methodisch zullen nieuwe, vrijere werkvormen nodig zijn. Bovendien zal de manier van optreden en de rol van de leerkracht zich dienen te wijzigen. De leerlingen veranderen, het onderwijs zal dus ook moeten veranderen. De thematische-cursorische werkwijze biedt volgens de docenten Nederlands van de Berlage-ISK een kader om de leerling meer centraal te stellen en beter met de culturele verschillen om te gaan.

De ISK verbonden aan de (Eerste) Scholengemeenschap te Lelystad

De ISK in Lelystad maakt als aparte sector deel uit van een grote Scholengemeenschap (midden-school, lbo, mavo, havo, vwo). Gied Mommers is coördinator van die ISK. We spraken met hem onder meer over de organisatie, het onderwijsprogramma, de doorstroming en de toekomstperspectieven.

Er zijn ruim 50 leerlingen, verdeeld op basis van vorderingen in vier groepen. De oudste leerlingen (17 tot 25 jaar) zitten in de vierde groep.

Iedere buitenlandse leerling die ouder is dan twaalf jaar, is toelaatbaar. Andere selectiecriteria worden niet gehanteerd. De docenten van de ISK geven ook les in de middenschool.

Voor de aansluiting en doorstroming is dat een

belangrijk gegeven. Het betekent namelijk dat de docenten goed zicht kunnen hebben op de vervolgmogelijkheden en leerlingen ook na de doorstroming kunnen begeleiden.

De leerlingen blijven meestal niet langer dan een jaar, maximaal anderhalf in de ISK. Daarna is het in de meeste gevallen mogelijk onderwijs te volgen in de middenschool of andere schooltypen. Een uitzondering vormen de analfabeten; deze hebben ook in de ISK weinig perspectief.

Het onderwijsprogramma

Iedere ochtend krijgen alle groepen minstens twee uren Nederlands. Daarna zijn er de algemene werkuren, gericht op culturele vaardigheden. Alle leerlingen nemen deel aan verschillende activiteiten, men kan het beste denken aan de vakken van de basisschool: begrijpend lezen, rekenen, schrijven, motorische ontwikkeling. De instructie en oefening die leerlingen daarin krijgen hangt af van datgene waar ze op dat moment aan toe zijn.

Per week is er ook een keer of vier projectonderwijs, vooral bedoeld als een oriëntatie in de Nederlandse samenleving. Verder twee uur per week algemene technieken, twee uur koken, drie uur gymnastiek en twee uur creatieve handvaardigheid. Vooral omdat veel leerlingen na de ISK en eventueel middenschool naar het lbo gaan, geeft men ook een uur theorie van de techniek. Dit is een soort inleiding in de vaktermen, namen van gereedschappen e.d.

Bij dit alles komt dan nog een mentoruur en een keuzevak. De inhoud van dat laatste kan buiten de gangbare schoolvakken liggen (bijvoorbeeld tuinieren) en is erg afhankelijk van wat de leerlingen vragen en wat docenten kunnen bieden.

Dit geheel vormt het ISK-basisprogramma. Op het moment dat men een doorstromingsmogelijkheid voor leerlingen ziet, stellen docenten een aansluitingsprogramma op, afgestemd op het schooltype of zelfs de klas waar de leerling naar toe gaat. Dan komen ook andere vakken aan de orde, bijvoorbeeld wiskunde, wereldoriëntatie, oriëntatie op de natuur. Er vindt daarbij een nauwkeurige selectie plaats van juist die leerstofgebieden die noodzakelijk of zinvol zijn als voorbereiding op het instromen in het middenschoolprogramma.

In het ISK-programma komen geen lessen voor in de eigen taal en cultuur van de leerlingen. Men vindt dat door de diversiteit van nationaliteiten

onmogelijk recht gedaan kan worden aan alle groeperingen. Overigens zijn er buiten de school in Lelystad wel mogelijkheden om bijvoorbeeld Marokkaans, Arabisch of Turks te leren lezen en schrijven.

Aansluiting en doorstroming

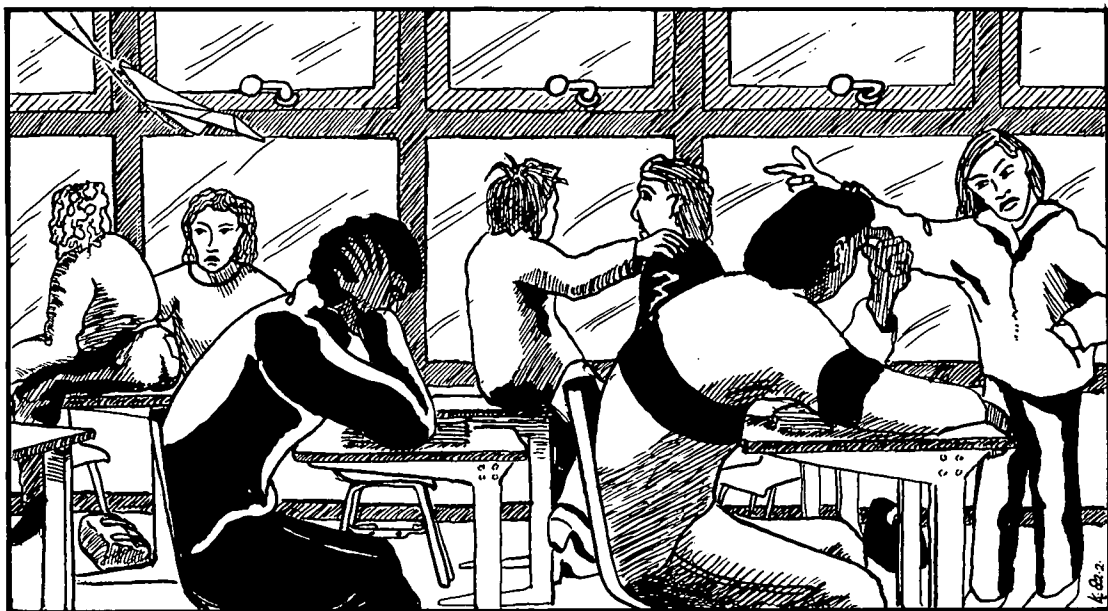
Het hele jaar door zijn er mogelijkheden dat leerlingen doorstromen van ISK naar een middenschoolklas of naar een vierde klas lbo.

Op de sterke band tussen middenschool en ISK is hierboven al gewezen. Een mentor van een middenschoolklas heeft ook een ISK-klas en kan zodoende de buitenlandse leerling blijvend begeleiden. Die leerling treft na de doorstroming in de middenschool bekende docenten aan en ook vroegere klasgenoten uit de ISK. De leerlingen die tot nu toe doorgestroomd zijn naar 4-lbo, hebben het daar toch nog vrij moeilijk gehad. Pas dit jaar heeft men de verwachting dat de leerlingen die nu naar 4-lbo doorstromen ook inderdaad een diploma halen.

Een zeer kleine minderheid van ISK-leerlingen komt in het mavo terecht. Voor een speciale groep van ouderen is dat soms de avondmavo. Ook na de doorstroming blijft er nog contact met de ISK. Als de mentor in een middenschoolklas bij buitenlandse leerlingen een bepaalde lacune of achterstand constateert, dan wordt een beroep gedaan op de ISK-deskundigheid. Deze remediale functie heeft de ISK ook voor lbo- en mavo-leerlingen. In de praktijk blijkt dat de problemen toch vaak liggen op het gebied van de taalverwerking. De hulp die vanuit de ISK gegeven wordt, varieert dan van een basiscursus Nederlands tot voorbereiding op het mavo-examen Nederlands.

Confrontatie van culturen

De verschillen in middenschoolklassen tussen buitenlandse en Nederlandse leerlingen hebben in de eerste plaats met mentaliteit te maken. De Nederlandstalige leerling ziet de anderstaligen dikwijls als leerfanaten die alleen maar op school willen zitten om te leren. Het probleem is dat veel buitenlandse kinderen vaak niet mee willen doen met andere activiteiten. Als ze bijvoorbeeld het gevoel hebben van het vak drama niets te leren, dan doen ze niet mee. Dingen doen met de hele klas, zoals samen naar de film, samen gaan schaatsen of zwemmen blijkt dan ook niet mogelijk. De Nederlandse leerlingen vinden dat dikwijls heel onplezierig. Ze voelen zich in de les

Confrontatie van culturen: de Nederlandstalige leerling ziet de anderstaligen dikwijls als leerfanaten.

ook vaak onder druk staan van de anderstaligen, die altijd maar vooruit willen, die willen dat het stil is in de les. Dat zeggen die ook: Je bent hier op school om te leren, niet om allerlei lol te trappen en geintjes uit te halen.

Bij projectonderwijs blijken veel buitenlandse leerlingen meer dan de Nederlandse problemen te hebben met het zelf initiatieven nemen. Docenten moeten ze dan ook vaak anders begeleiden in de uitvoeringsfase; ze bijvoorbeeld een voorge-drukt enquêteformulier geven, terwijl de Nederlandse kinderen zelf zo'n formulier samenstellen. Bij dat werk blijkt dan weer dat de anderstaligen graag met Nederlandse leerlingen samenwerken, omdat ze zien dat die een bepaalde voorsprong hebben.

Echte conflicten zijn er eigenlijk nauwelijks. De Vietnamezen bijvoorbeeld, waarvan er veel zijn in de ISK, worden door Nederlandse kinderen erg gewaardeerd. Maar ook Marokkaanse leerlingen voelen zich zo te zien tussen de Nederlandse erg goed thuis. Men denkt in Lelystad dat dit zeker ook te maken heeft met de heterogeniteit van de groep buitenlanders. Marokkaanse meisjes vormen oorspronkelijk bijvoorbeeld een heel beschermde groep, waar men erg voorzichtig mee omging, ook in het contact met de ouders. Het opvallende is echter dat Vietnamezen en Marok-

kanen erg goed met elkaar overweg kunnen. De meisjes trekken, ook in de ISK, erg veel met elkaar op. De Vietnamese meisjes zijn het al langer gewend om veel dingen met jongens samen te doen en de ervaring is dat Marokkaanse meisjes dat als het ware van hen overnemen, daar nu ook veel gemakkelijker in worden.

Een ander voorbeeld is dat van de leidersfiguren die men vooral in de homogene groepen van buitenlanders vaak aantrof. Vroeger gaf dat nogal eens problemen; sinds de verscheidenheid aan nationaliteiten is toegenomen, bestaan die problemen eigenlijk niet meer.

De opvang van buitenlanders in de toekomst

We vroegen Gied Mommers hoe hij de toekomst zag voor de opvang van buitenlandse leerlingen. Hieronder volgt wat hij daarover opmerkte: Het is mijn vaste overtuiging dat als leerlingen niet een heel reële kans hebben om gewoon met Nederlandstalige kinderen mee te draaien, dan gaat het fout. Daarom houden wij ze ook langer in de ISK dan je minimaal zou moeten doen. Onze ervaring heeft geleerd dat als je dat niet doet, dan redden ze het niet. Ook niet met wat aanvullende programma's. Ik denk dat de kloof dan zelfs groter wordt. Dan worden zij steeds op het feit gedrukt van 'wij zijn slecht, wij kunnen het

niet'. Ik geloof dat je ze met een voorsprong in de Nederlandse klas moet brengen.

Ik denk ook dat in de toekomst zo'n opvang, speciaal voor de kennismaking met onze pedagogische leerweg, nodig zijn zal. Je mag nooit iemand aan de goden overleveren. Dat betekent voor een Marokkaans kind, in mindere mate voor een Turks kind, als je het loslaat in een middenschoolsituatie, die in hun ogen een losgeslagen bende is, dat het dan binnen twee maanden ook losgeslagen zou zijn. Dat zie je ook vaak op basisscholen. Het gekke is dat kinderen die gewoon hier als buitenlanders op de middenschool functioneren, dat die helemaal niet lossaan. Dat die schijnbaar heel langzaam gewend zijn aan de andere situatie van de Nederlandse kinderen, hoe die omgaan met elkaar en toch zichzelf blijven. Een jongen, Mohammed, vertelde laatst in de klas dat hij geen bier dronk. Als hij direct in een Nederlandstalige klas was gekomen, zou hij binnen twee weken bier hebben gedronken. En nu is hij zo ver, dat hij zichzelf durft te blijven. Hij vindt dat hij dat rustig kan zeggen. Dat mag je dan een resultaat van intercultureel onderwijs noemen. Je laat ze hun waarden en normen behouden, door

ze een kans te geven eerst hier zichzelf te zijn. Ze kunnen die Nederlandse maatschappij als het ware op een afstandje bekijken, daar hun eigen plaats in vinden en dan toch zichzelf blijven. We hebben voor het eerst dit jaar met de leerlingen alle Nederlandse feesten gevierd. Heel gek, en dat vonden ze prachtig. Dat hebben we nog nooit eerder gepresteerd eigenlijk. Die kinderen met kaarsen door de gang. Je merkt dat ze gek zijn om op de foto te gaan. Dat soort verschijnselen is heel wezenlijk voor deze leerlingen. Dat is geen kwestie van een stoomcursus volgen. Daar hebben ze ongeveer een jaar voor nodig. Voor de een zal het iets langer zijn, voor de ander iets korter.

Het zou natuurlijk kunnen zijn, dat in de toekomst de basisschool al wat meer aan dat soort aspecten doet, om die buitenlandse leerlingen hun eigen weg te laten vinden. Je moet buitenlanders niet direct plaatsen in een Nederlandstalige klas. Ik geloof, dat je hen eerst de kans moet geven hun eigen sociale contacten op te bouwen. Daarvoor kun je geen bijscholing organiseren. Dat is een natuurproces.

EIGEN INITIATIEF VOOR THUISBLIJVERS

'Het gaat er mij om dat er geen kinderen thuis blijven zitten. De inspecteur wil wel, leerling-zaken werkt er aan, de scholen willen wel, maar er zit iets scheef in het totaal.'

Dorine Juray, een werkloze onderwijzeres, kreeg een lijst 'Absoluut Verzuim' van de afdeling leerlingzaken van Rotterdam. Via een lagere-schoolleerkracht hoorde zij dat een leerling al enige tijd thuis zat. De witte zusters in de wijk kenden een meisje dat op geen enkele lijst voorkwam. In de negentiende-eeuwse wijk Het Oude Noorden werd een oud winkeltje opgeknapt als leslokaal. Ze werkt nu al zo'n twee maanden met 12 Turkse en Marokkaanse meisjes. De meisjes van 12 tot 18 jaar komen 's morgens voor enkele uurtjes naar de winkel. 's Middags gaat zij op huisbezoek en praat zij met de ouders.

'In het begin heb ik gesprekken gevoerd waarom het kind niet naar school ging. Als je als onderwijzeres binnenkomt, moet je een stuk wantrouwen overwinnen. Je geeft dan ook aan dat je er samen probeert uit te komen. De ouders willen wel onderwijs voor hun kinderen. Sommigen zijn bang voor veranderingen, en zijn ook vaak slecht geïnformeerd. Een meisje zat op een cursus; de school werd afgebroken en de ouders ontvingen geen bericht of konden dat niet begrijpen. Dat misverstand heeft vier jaar geduurd; zij bleef toen thuis.

Tijdens de huisbezoeken bespreek ik ook waarmee de kinderen bezig zijn en vraag ik wat de ouders willen. Zij noemden eerst Nederlands en ook naailessen. Deze vragen zijn gerealiseerd en zij voelen dat zij serieus worden genomen. Nu komen ideeën als kinderverzorging, voeding, vitaminen en ziek zijn.

De situatie thuis is vaak heel triest: vader zit op de bank omdat hij werkloos is, moeder heeft overal pijn. De dochter werkt al jaren in de keuken. Een vader was al blij dat iemand zich haar lot aantrok.

Ik heb een plank vol methoden maar ik kan er met deze groep niet mee werken. Twee meisjes spreken geen Nederlands maar verstaan het een beetje. De anderen verstaan het beter en sommigen kunnen gebrekkig lezen en schrijven.

We beginnen 's morgens in een kring om de kachel. Naar aanleiding van de tv en familiebezoeken komen allerlei onderwerpen aan de orde. Zo langzamerhand komen ook gesprekken over mannen en uitgaan naar voren. Zij bellen ook met de Turkse en Arabische nieuwswijl. Daarna vertellen zij in het Nederlands wat zij hebben gehoord. Na een lang kringgesprek drinken we lekker thee. Sommigen gaan dan een spelletje doen, of even lekker kletsen.

Doordat het verschil in de groep zo groot is, stimuleer ik dat zij elkaar helpen. Enkelen leren nu pas met een potlood om te gaan, die oefenen veel met tekenen, waar ik dan de Nederlandse woorden bijschrijf. Anderen schrijven bladzijden vol in hun tekstschrift. We lezen en corrigeren dat dan samen.

Ik heb gekozen om met meisjes te werken, omdat de ouders bang zijn dat ze met jongens in contact komen. De jongens in de straat kijken of fluiten openlijk naar de vrouwen en de meisjes. De moeders en de meisjes hebben daar grote moeite mee.

Driekwart van deze meisjes komt bijna nooit op straat terwijl ze al zo'n jaar of drie, vier in Nederland zijn. Eén meisje dacht echt dat ze niks kon na een slechte test. Haar broer en zusje gaan wel naar school maar dit meisje is er al vier jaar 'voor het huis'. De meeste meisjes hebben geen of een klein beetje les gehad in hun geboorteland. Eén meisje heeft de zesde klas lagere school doorlopen.

Ik sta op het standpunt dat deze meisjes recht hebben op vijf hele dagen school. Maar als ik ze zou aanmelden, zouden ze toch niet worden aangenomen. In deze buurt is er nog geen goede regeling; in augustus komt hier wel een ISK.

Intercultureel onderwijs, gelijke kansen? Daar heeft dit helemaal niets mee te maken. Dat recht op onderwijs krijgen ze niet.'

Wie ook op deze manier werkt, of wil gaan werken, kan contact opnemen met:

*Het Voorportaal Noord
tel. 010 - 678279 of 667595*